

ELŐSZÓ

A kognitív tudomány a pszichológia, idegtudományok, számítástechnika és filozófia területeit egyesítő modern tudományág. Könyvünk a kognitív tudomány három lényeges fejezetét – látás, nyelv és emlékezet – emeli ki, egyenlő súlyt adva mindháromnak. Bár tankönyvről van szó, igyekeztünk kedvcsináló, a laikus számára is érdekes témákat feldolgozni, ügyelve arra, hogy a szaktudományoknak megfelelő szemlélet és szóhasználat azért megmaradjon.

A látás, a nyelv és az emlékezet egyaránt az emberre jellemző megismerő-funkciók közé tartoznak, mégis, a tudomány mára elért szakosodásának köszönhetően, a három terület szakértői nincsenek átfedésben egymással. Bár a látáskutató igen élénk vitákat tud folytatni a nyelv szakembereivel, s az emlékezetkutató módszerei hasonlíthatnak mind a látás, mind a nyelv szakembereinek módszereihez, egyértelmű, hogy egymás fejezeteit nem tudták volna megírni. Az igazsághoz még az is hozzátartozik, hogy a könyvben tárgyalt három fő területen belül is jellegzetes specializációk vannak. Ez magyarázza, hogy könyvünknek, mely a kognitív tudomány alapszintű bevezetője, számos szerzője van. Különböző területek, különböző szerzők – bizony törték a fejüket a szerkesztők, hogy mi fogja a könyv egységes profilját megadni. S az ötlet, hogy valamennyi szerző próbálja a TÉVEDÉSEK és TALÁLATOK vezérfonalára felfűzni a mondanivalóját, reméljük, bevált, s az olvasó gondolatait és ismereteit is segít értelmesen felfűzni.

A 'tévedések és találatok' a megismerés elemi egységeiként is felfoghatók. Arról van ugyanis szó, hogy a külvilág ingerei – akár az ingerek fizikai dimenziói mentén, akár a nyelvi kommunikáció dimenzióiban –, miután a neurális kódolás előfeldolgozó mechanizmusain átjutottak, értelmezésre kerülnek agyunkban. Az értelmezés vagy döntés azonban mindig magában foglalja a találgatás elemét. Ha korlátozott az információ – mint például a vizuális illúziók nagy részénél –, akkor a rendszer korábbi ismereteire alapozva kénytelen az értelmezést végrehajtani, és esetleg téved az adott helyzettel kapcsolatban. Amilyen meghökkenítő egy ilyen tévedés (lásd például a 3.1.3. fejezet Ames-szobáját vagy a 6.2.1 fejezetet) a megfigyelő számára, olyan hasznos információt nyújthat a kutatók számára. Tévedésekből okul a nyelvi fejlődés kutatója is (7.1. feje-

zet), amikor a nyelvsajátítás során előfordul s a szülők számára tündéri, a kutatók számára pedig aranyat érő gyermeknyelvi hibákat tárja fel. Az emlékezet kutatója számára pedig nincs annál tanulságosabb, mint amikor emléknymok keveredése folytán hibás felidézéseket produkál a vizsgálati alany. Annak feltárása, hogy milyen körülmények között hibázunk, s mikor nem, a kognitív kutatás egyik alapparadigmájának tekinthető.

Az olvasónak mindenesetre jó találgatást és kevés tévedést kívánnak a szerkesztők:

Kovács Ilona és Szamarasz Vera Zoé

Budapest, 2006. július 21.